

A DIVAT UJSÁG MELLÉKLETE

Budapest, 1913 december hó.

SZERKESZTI: TREITZ PÉTERNÉ

XX. évfolyam.

4. szám.

Hazai szöttesekről.

Régezte országunk minden népét ruházata után ismerhettük föl, de ahogy a könnyű vasúti érintkezés elterjedt, megismerték az olesóbb, hitványabb bolli holmit, kezdték elhagyni viseletüket e részben, majd egészben.

Ez a dolgoknak egymásból természetszerűen való következménye azonban igen-igen szomorú és hátrányos többféle szempontból a hazai házi iparra.

Először a véres verítékekkel szerzett pénze a népnek külföldre vándorol, mert kevés olyan holmi készül itthon, amit a bollokban árulnak.

Másodsor megelégszik ideig-óráig tartó ronggyal, — azt aztán nem is becsüli. Sokszor és többet is vesz — mert olesó — mint tényleg kellene és evvel az értékesebb, szebb, tartósabb házi készítmények iránti érzelme, szeretete eltompul és teljesen megszűnik. Az asszony megszokja a dologtalanságot is, a könnyebb életet, ami a folyton növekedő válságos gazdasági állapotainkban szinte kétségbejítő.

Akik tudták és elfeledték, hogy kell fenni, szőni, talán már nemsokára a varráshoz sem fog érteni a magyar asszony?

Eltekintve attól, hogy faji sajátosságukból mennyit elveszítettek, hogy *egy-egy vidékeken viseletüket elhagyják*, nagy kára van a nemzetnek is, mert ezáltal a sok ezer és ezerféle más országokban sehol föl nem található gazdag motívumok és technikák vesznek el örökre. A géppel hímzett, varrott és szövött holmik egyöntetűek, sokszor banálisak, holtak és monotonok.

Milyen festőiek evvel szemben a sokféle öltésű hímzések, a rengeteg ráncolás, suprikálás, vagdalásos, szálán varrott írásos munkák, a sok szép szöttes.

A régi szöttes minták is elvesznek éppen ott, ahol a legérdekesebbek volnának, a nép tudatlansága, nemtörődőmsége és a mi könnyelműségünk folytán.

Nagyon hozzá kell fognunk, hogy megmentjük a még megmenthetőt!

Azért az olyan vidékek, ahol még meg tudják becsülni a saját kezük munkáját és büszkék is rá, kétszeres figyelmet érdemelnek; azok az asszonyok pedig, akik azon fáradoznak, hogy a nép között a régi munkák iránt való szeretetet ápolják, őket mindenképp tá-

mogatják, fokozottabb tiszteletet és elismerést vívnak ki maguknak.

Legtöbben szerényen és esendben működnek, önzellen munkásságukról nem a hangos reklám útján — pedig ez sem ártana a dolognak — értesülünk, hanem szinte keresnünk kell őket, hogy meggyőződjünk arról, hány helyen indult meg ebben az irányban a mentés munkája és hogy teljesen nem kell elesügednünk.

Az egyszerű csíkos és a leggazdagabb fantáziával mintázott szöttesek sok vidéken régtől fogva házi iparszerűen készülnek a legprimitívabb szövőszékeken, melyeket maguk fűnek-faragnak. Az asszony a többi házi teendő mellett végzi ezt a munkát. Érdekes egy ilyen névtelen művésznőt, egy egyszerű parasztasszonyt megfigyelni. Már korán reggel a szövőszékénél ül, közben ellátja az aprójszágát, főz és ismét leül, ellátja gyermekeit és ismét csak tovább dolgozik, kedvvel és ügyességgel kezeli a szövőszékét.

Olyan mintákat gondol ki, hogy művészeink tanulhatnának tőle. Terítőknön, kendőkön, ha több csíkkal díszítik, minden egyes más mintás, sőt az egyes csíkok is csak külső siluettben egyenlők, de belső rajzuk ahány, annyiféle. Ez a változatosságra való törekvés eredményezi a legbámulatosabb szépségű dolgokat. „Jó feje van” — mondják az ilyen tervező asszonyról, — „a keze meg engedelmes”.

Olyan vidékeken, ahol régtől fogva szőnek — és csak a kivándorlás miatt vagy más okból szűnt meg a munka, vagy lankadt el a kedv, — a szövést kell fejleszteni, ahol még egyebet dolgoznak, az iránt a munka iránt kell érdeklődnünk. Nincs áldatlanabb dolog, mint idegen technikákat ráerőszakolni a népre. És ez természetes is. Amit generációk végeztek és fejlesztett maga körében a nép, az a véreben van és gyönyörűséggel dolgozza, ellenben minden új dolog megerőltetésébe kerül és a legügyesebb is kétségbejítően tehetetlen lesz. Ezt számtalanszor volt alkalmam tapasztalni. A szöttesek nagyon el vannak terjedve a felsővidéken, különösen Ung-, Bereg-, Máramarosmegyékben, ahol sok szép régi szöttest találni, melyet terítőknék, ruhának, kenyérkendőnek, rúdravalónak használnak.

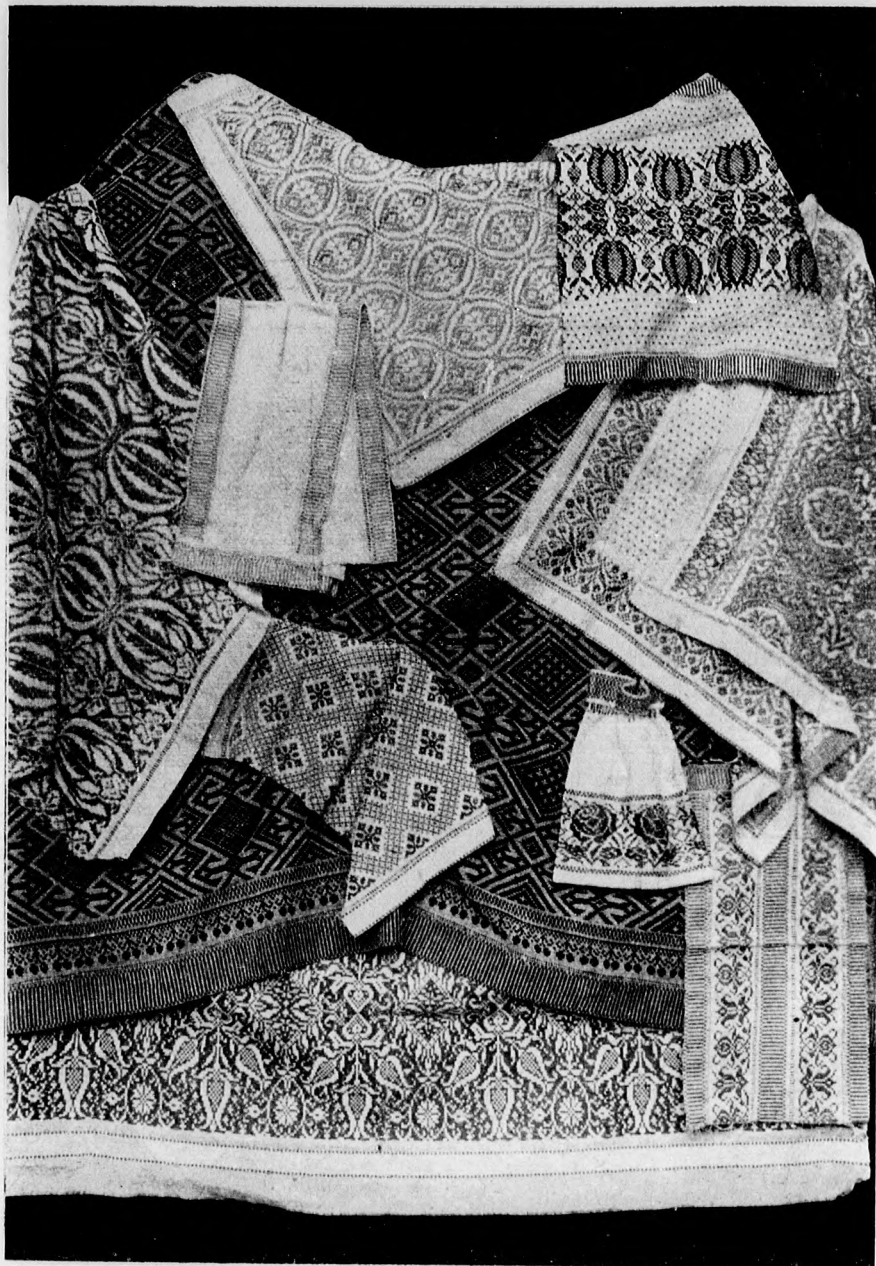
Egy ungmegyei faluban volt alkalmam a többek közt látni, mit képes egy-két lelkes úriasszony csinálni, ha szeretettel fog a dologhoz.

A Vihorlát-hegység lábánál és általa a zord északi levegőtől védetten kedves vidéken nyúlik el a régi vár alatt Vinna falu. Itt és a szomszédos községekben ősi foglalkozás a szövés. Az utóbbi időben itt is nagymérvű lett a kivándorlás, egy-két szerencsés eset folytán a nép csak az új-világban képzei el boldogulását. Sullá dobták az asszonyok is szövőszéküket, eladják mesés

honmaradásra bírní. Ez a törekvése 8—10 év alatt sikerült is és ma sokan áldják érte.

Bámulatos is, amit ő még egy lelkes úriasszonnyal, Purchard Miksánéval egyetemben végez.

Először kis keretben szerény eszközökkel, később állami támogatással szélesebb körben, több-több munkáskezel belevonva működtek.

Vinnai új szövéssek, (Ungmegeye.)

Tretz Péterné főlvelele.

szép régi szövésüket potom pénzért és futnak a szerencse után, az előtűk és közölcbb esőt nem látják meg. Ez már emberi természet ugyan, de sokszor nagy szerencsétlenségbe visz bennünket.

A népek ezt a lázát, ezt a nagy ragadós betegséget némiképp enyhíteni törekedett Vinnán Machnyik Andorné úrnő, aki maga is megtanulva a szövést, igyekezett az asszonyokat munkával ellátni és így az itt-

Ma már több állami szövőszéken dolgoznak folytonosan és egész sereg a száma azoknak, akik az asztúrozást, szőfölvarrást, beszegéseket végzik a kézi szövéséken.

Megrendelésekkel úgy el vannak halmozva, hogy szinte már alig-alig tudják elvégezni és alig jutnak ahhoz, hogy egy-két kiválóbb darabot kiállításba küldjenek.

szettel, 1
elvezhető,
pant minden
n minden
etős, biztos
980 kor
korona
zélő óriás
lát, ül es
tos frizur
a. 1 bab
lezés, im
skönyv, 1
igalis aró
gy dobor
kúlcsoval
ázimér en
ra, hosszú
n, jászit
gép, kézzel
rna magt
regnek es
0 korona
0 korona
szer fog
deléseket
alan ren
ön erke
d-cember
lekeitetik
üdi utan-

uer,
en 1/1.

Machnyikné selymfényű pamutból (mercelizált) egész könnyű, világos alapu, színes beszövésű köpenyeket, bluzokat, ruhákat, retikülöket is csináltak, melyből nem győz eleget készíteni. Már külföldi cégek is érdeklődnek a *vinnai szőttek*ek iránt és nagyobb rendelések folytán számos új munkásnőnek van kenyérre reménye.

Legújabbban készítenek selyemszálból is lenge ruhákat, melyek a magyar háziipar dicsőségét külföldön is nagyban fogják emelni, itthon pedig a magyar nőket

A szövésről.

A szövés a legrégebbi technikák egyike.

Már az őskori és nomád népeknek van kezdetleges szövőszékük. A szövés minden fajtája a szükségletet van hivatva kielégíteni. A nomádoknál a szőnyeg sem díszítő vagy luxus tárgy, hanem hozzátartozik a legszükségesebb házi holmihoz és nélkülözhetetlen szegénynél, gazdagnál.

Régi szőttek. (Ungmegye.)

Trelitz Péterné főlétele.

— a legfinomabb ízlést is kielégítő — szép szőttel fölletekkel ellátni vannak hivatva. Amint alkalmunk lesz, bemutatunk képen egy ilyen szép szőttel ruhát, melyet mesés olesón szállítanak a *vinnai úriasszonyok*.

Csinálnak továbbá függönyöket, butorhuzatokat, ágyterítőket, zsúr-asztalkészleteket, futókat, abroszokat, férfimellényre valókat és minden egyéb szőttessel készíthető holmit.

A szőnyeg- és a nemeztakarók minden sáter föl-szereléséhez szükségesek.

A juhok gyapjújából fonják a szőnyegszövéshez, — melyeket aztán különféle növények gyökereiből és kérgéből főzött festékekkel festenek, — a gyapju hulladékából és a teve szőréből verik össze a nemeztakarókat, — a *kosmát*.

A kabátka oldala ezekkel lesz betakarva és erre

és a földre terítik a szőnyeget. A nyílásra ajtónak szőnyeg kerül. Ha egy nomád útra kel, fölcsedi sátorfáját, fölcsavarja a hosszú nemeztakarókat és szőnyeget, lóra vagy tevére köti és csak egy kicsi finom munkájú szőnyeg marad kéznél — a *namazlik* — az imaszőnyeg.

Ez a turkomán hű barátja, melyet soha el nem hagyta.

A bibliában is említést tesznek gyakran a szőnyegekről.

Salmanassar asszíriai obeliszkjain két rabszolga is van ábrázolva, amint egy nagy nehéz rojtos felgöngyölt szőnyeget visznek.

Ezek Krisztus előtti IX—X-ik századból valók lehetnek.

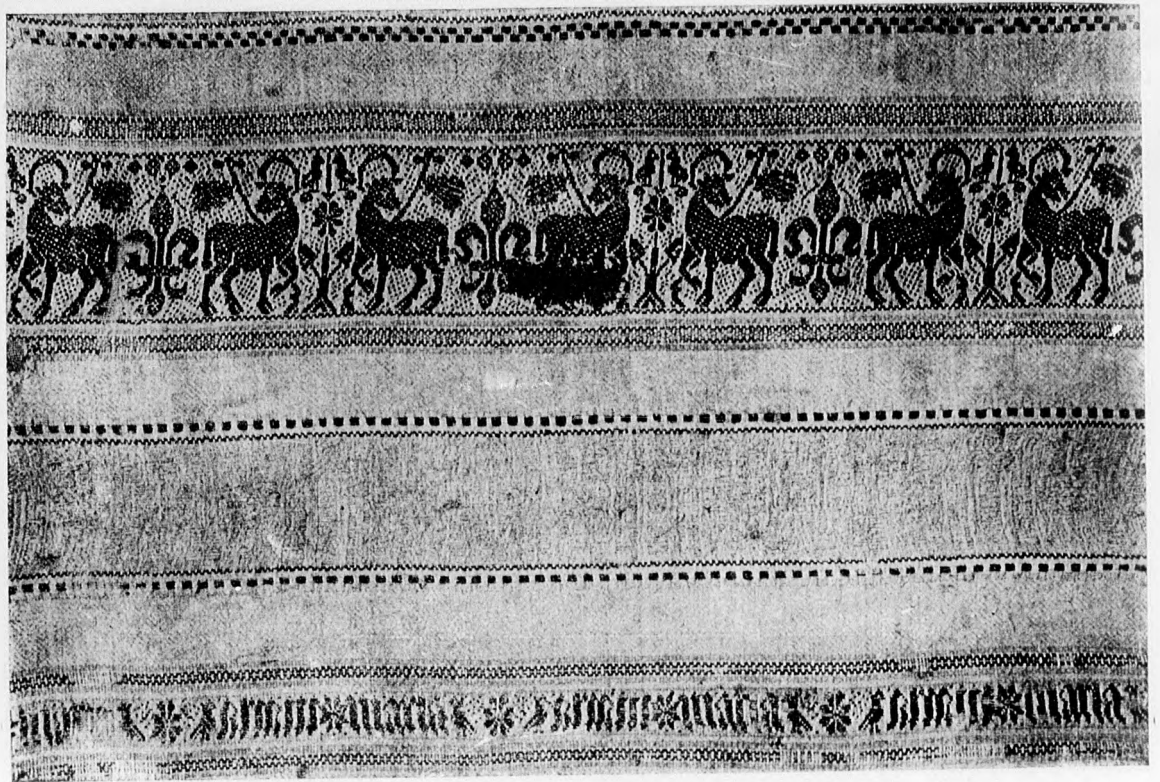
fejedelmeknek ajándékba készült; kereskedést a maihoz hasonlóan nem űztek vele.

A tudósok körülbelül megegyeznek abban, hogy az Eufrát partjain élő népek és a Nilus-mentiek készítették az első szővéseket.

A szővésekkel terjedt el a különféle ornamens és rajz, melyek rendszeren természetből vett alakok és geometriai formák.

A természetből ellesett rajzok eredete néha fölismerhető, néha nem.

Igy a szőnyegtudósok egy gólyafészek stílizált rajzát ismerik vagy madár és egyéb alakokét. Az ornamentek rendszeren a szövésteknikából önként keletkeztek.

Régi szövés.

Egyáltalán mozaikok és falfestmények magyarázzák néha a régi szövetek és szőnyegek sokféleségét legjobban.

Salamon böles mondásaiban írja: „A jóra való aszszony sajátkezüleg szövi fehér takaróit, selymét és biborruháját.”

A kaukázusi és kurdisztáni szőnyegek épp oly gazdag ornamensekkel, mint ragyogó színeikkel tűnnek ki, hasonlóan a régi asszíriai és babilonbeli szőnyegekhez. A rajzokból látjuk, hogy a Közép-Ázsiából származó, úgy a hindosztáni szőnyegek hasonlóak azokhoz, melyeket az ó-kori Assziriában és Nimoében a templomokban használtak.

A perzsa és turkesztáni szövetek és szőnyegek gazdag, túlszofolt rajzzal és pompás színekkel tűnnek ki, még ha Krisztus előtt 600 vagy 1000 évvel előbb készültek is.

A szövés és szőnyegesomózás házilag és kézzel készült, rendszeren a nők vagy rabszolgáik készítették és mindig saját szükségletre, vagy templomba, vagy

A díszesebbeknél többnyire egy elzárt középrajz van valamely geometriai keretben, ezt a *gull*-nak hívják (rózsa). Alakjuk szerint „gull salor” vagy Achadornak stb. hívják. Az egyiptomi népek — és ezek keresztény utódai a *koptok* — szintén csodálatos szép szövési munkákat készítettek.

Amíg az előttük élt nemzedék munkáiból igen kevés maradt reánk, ez időtől kezdve múzeumainkban más mindenféle szővésekből vannak példaink.

A koptoké azért is nevezetes, mert *gobelin*-szövés készítették, amit a franciák sokkal később újra találtak.

A föníciaiak, görögök, rómaiak, bizanciaiak mind kiváló szővéseket készítettek.

A selyem- és aranyszövetek az ó-kori *bibor*, az ő mesteri kezeik alól kerülnek ki. A régi *bibor* (purpur) nem a mai égő piros szín, hanem ők a bíort gyűjtőnévnek használták, a viola és a vörös színek közé eső színárnyalatokra. „Szederjesnek” nevezhetnénk, — tehát inkább kéknak — és némelyek szerint az indigó tulajdonképp az ősi biborszín. A bizanci

szettől, 1
duzható,
pant mör
n minden
stó, biztos
9.80 kor.
korona.
zélő óriás
lát, ül es
itos trian
a. 1 balis
lezés, in
skönyv, a
agilis aró
gy dobor
kuleses
azimé
ra, hosszu
n, játsz
rep. kézzel
ena magt
regnek es
0 korona.
0 korona
szer fog
teléséket
alan ren
őn érkez
d-cember
leketetik
üdi után

uer,
en 1/1.

riap nyomdái

fénykorban a templomokat saracénok munkáival is díszítették.

Más országokban az arabok, ezek ivadékaik, a mörök alkottak kiválót. De nincs is olyan nemzet, tekintünk bár keletre, a kínaiakhoz, vagy Japánba, avagy nyugatra, az amerikai őslakóhoz, ahol szövési munkákat minden korból ne találunk.

Múzeumok igyekeznek a legrégebb idők maradványait az utókornak megőrizni. Fontos ilyen gyűjteménye van több németországi múzeumnak és más országoknak is.

Nálunk, bár szerény eszközökkel rendelkezünk, de az Iparművészeti Múzeumban szép szövet- és szőnyeggyűjteményünk van.

Az esztergomi Simor-múzeumnak is vagy négyszáz darabból álló szövetgyűjteménye van. Közük

többnyire királynők és a nemesek udvara a zárdákkal együtt ápolják a szövést, himzést.

Ha a *selyemszövések* eredetét keressük, szintén Keletre kell néznünk, de a legrégebb hagyományok sokkal messzebbre vezetnek az eddig említett népeknél.

Kínában már Krisztus előtt 4000 esztendővel virágzott a selyemszövés és császáraik nagy gondot fordítottak annak előmozdítására.

A selyemhernyótenyésztés módját, mint mindent, nagy titokban tartották a kínaiak, a nagy falon mégis átszivárgott egy szerelmes királyleány jóvoltából és állítólag először Iránban művelték és innét terjedt tovább. A görögöknél először Arisztotelesz említi a selymet. Nagy Sándor hozhatta magával Ázsiából.

A görögöknél is sok selymet használtak el,

Régi szövések.

egy, a II-ik századból való, *byssus*-szövet, IV-ik századból frigiai selyemdarab, X-ik századból szövetek, szegélyek stb.

Keletről nyugatra hozzák a különféle szövés-fajtákat, innen kerül a selyemszövés is Olaszországba.

Palermóban van az első ilyen telep, ahova görög rabszolgákat hoznak tanulókul. Hazánk szükségletét Bizancéból elégíti ki.

Zágrábban őrzik a szent László-féle kazulát, az is bizánci munka. Az Anjou-királyok alatt Sziciliából, Mátyás korában Génuból és Florencéből hozzák a szöveteket.

A szepességi régi templomszövetek is többnyire génuaiak (velourede Génes) úgy az ezüst- és aranybrokátok is. A joynicai zárdában (Bosznia) őrzik egy Corvin Mátyás-féle zöld bársonykazulát. Olaszországi munka ez is.

Még szent István hozatott Veszprémbe görög apácákat, akik szövést, himzést tanítottak és később is

de annál többet a rómaiaknál. Kaligula viselt először nyilvánosan selymet, ezért kigúnyolták. Törvénnyel is igyekeztek a selyemdivatot korlátozni, — mert igen drága volt, — de hiába.

Heliogabalusz hosszú, aranyszegélyű selyempalástban jelent meg, de a császárné kérését, hogy neki is hasonló selymet szerezzen, visszautasította azon megokolással, hogy az asszonynak tulságos drága.

Akkoriban egy font selyemnek egy font arannyal fizettek. Csak akkor lett olcsóbb, mikor perzsa papok — Jusztinianusz császár alatt, — selyemhernyót hoztak és nemsokára egész Görögországban föllendült a selyemszövés.

Első virágzaskorát Krisztus után a VI-ik századba tehetjük. Ekkor még erősen keleti befolyás alatt van a selyem, a szövés módja, a minták keletiek.

Rajzuk az állatvilágot öleli fel, tigrisek, párducok, tarka madarak tömkelege, ezekre vadászó emberi alakok a túlnyomóak az ábrázolásban. Ez időben a mintás selyem csak luxus és díszítési tárgy. Faliszőnyeg-

vagy háziiparszerűleg vagy szervezett telepen állami vagy privát támogatással.

Ilyenek a torontálmegyeiek, bácskai, temesi, máramarosi, csiki, főbbéle Erdély-vidéki, felsővidéki stb.-iek.

A felsővidéki, különösen máramarosi népies munkákat, szövéseket egyidőben az állam nagyban támogatja, de a kísérlet balul ütött ki. A fölhalmozott kész anyagot nem tudták értékesíteni, a szövészek egyideig üresen állottak. Legutóbbi időben egy kereskedő cég — Kardos — átvette az államtól az anyagot és szövészeket és valami líz faluban, ahol előbb is a nép között ügyes szövönők voltak, újból föltámasztotta a máramarosi szövő háziipart.

Csinálnak szőnyeget a torontálinál tartósabban, művészek rajzai után a népies motívumok és színezések tekintelbe vételével egész eredeti szép dolgokat. Ha a kereskedői szellem és jó ízlés elég garancia a siker útján, úgy a máramarosi szőnyegszövés nem-sokára eléri virágkorát.

A vésett kövekről.

Az iparművészeti munkák között ma már alig van olyan, melyet nők is ne gyakorolhatnának és ne tanulnának. Építészettel kapcsolatos butortervezés, kárpitosság, agyalművesség, a díszítőfestészet különféle ágai, a sokféle textil-munkák, mind hívatott művelőkkel dicsékedhetnek; úgy az ékszerészet körébe tartozó zománcozások, emailmunkák is eredményes foglalkozások ügyes kezek számára.

Ilyen munka a vésett kövek technikája is, mellyel bámulatos finom dolgokat készíthetünk. Mielőtt ennek technikáját bővebben tárgyalnánk és képekkel illusztrálhatjuk, bevezetésül a keletkezéséről és fajtáiról mondunk egyet-mást.

A vésett kövek művészete hasonló az éremvésés művészetéhez, mert mindenkinek kicsi tér áll, — ha különböző anyagból is — rendelkezésére, ahol kisebb-nagyobb kompozíciókat valósít meg. Ezt a közös sajátosságukat arra is szokják fölhasználni, hogy régi darabok korát meghatározzák, mert stílusuk egyazon időben hasonló, néha teljesen egyező. A kövésés megelőzte a pénz föltalálását.

A nemes kövek — a drágakő — és fél drágakövek ilyen díszített fajtáját *gemma* néven ismerjük (görög eredetű szó).

A gemmának két faja van, a mély vésésű — *intaglio* (ez a korábbi eredetű) és a domború vésésű — *cameo*.

A vésett kövek között túlnyomó a féldrágakőre dolgozott munka. A fönmaradt nagyszámu gemmagyűjteményekben alig akad egy-két drágakő.

Berlinben háromezeren felül látunk a múzeum gyűjteményében intagliókat és ezek közt csak néhány smaragd, rubin, zafir és chrysoberill van. A féldrágakövek közül legelterjedtebbek voltak a carneol, calcedon, achát, amethyst, obsidián, onix, lapis-lazuli és jaspis. Az antik művészek bizonyos összhangzást kerestek a kép és a kő színe között. Így Plutót sötét kövön, Caechust amethysten, Amphitritet aquamarinon stb. ábrázolták.

Hamisították is a gemmákat bizonyos üvegpasztákkal, melyekből sokféle maradt reánk.

Az intagliókhoz (mélyen vésett kövek) többnyire a hibátlan liszta köveket, a cameokhoz (domborművek) pedig az ereztetteket választották, mert a színfol-

Gödöllői szőnyeg.

tokat ügyesen föl tudták használni különféle hatások elérésére.

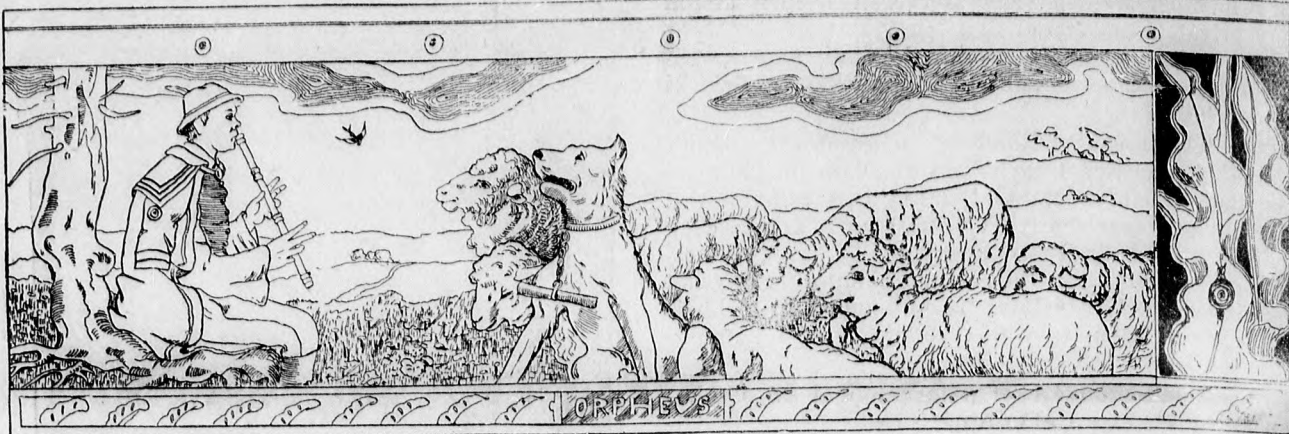
A perzsák és föníciaiak többnyire carneolt, onyxot, mágneskőt dolgoztak föl, az egyiptomiak carneolt, jaspist, lapis-lazulit, gránátot, serpentint. Ezeken kívül kevésbé értékes kövekből is rengeteg scarabeust faragtak. (A scarabeus az egyiptomiak szentnek tisztelt bogara, a Nap és a Föld teremtésének szimbóluma, amuletnak hordták a scarabeust ábrázoló gemmákat.)

A kereszténység első idejében már korall-, holdkő- és láva-földolgozással találkozunk.

A gyémántot az ó-kori művészek nem dolgoztak föl, részben keménysége miatt és azért is, mert nem tartották legnagyobb értékű kövek. A perzsák negyedik helyre tették a gyémántot és elébe helyezték a következő drágaköveket: rubint, smaragdot, chrysolitot. Benvenuto Cellini is a rubin és smaragd után sorozza a gyémántot és első sorban tartja értékesnek a tüzes piros rubint.

Azért a gyémántot is helyel-közzel megkísérelték földolgozni, először a XV. században csinált egyet Caradossó és azt II. Gyula pápának ajánlotta föl. Ezenkívül még egy-két darabról tudunk. Legújában a párisi világkiállításon állított ki Coster amszterdami ékszerész egy gyémánt-gemmát a hollandi király arképével.

Első kísérletek a nemes kövek megmunkálásánál pusztán kézzel történtek valamely keményebb kőszí-

lánk segítségével. Ahogy a technika fejlődik, finomodtak az eszközök is, apró fúrókat és csiszolókorongot használtak.

Különösen fáradtságos lehetett az intagliók vézése, mert ezeket alig kísérhette figyelemmel a művész, ha csak szüntelenül viaszlenyomatot nem készített belőle, ellenben a cameok készítése könnyebben ellenőrizhető volt.

Plinius megemlíti, hogy az úgynevezett pilát használták segítőeszközüül, amely egy vízzel töltött üveg-golyó volt és a világítás és a tárgy közé helyezték, de így is azt mondják, a művésznek jóformán csak inkább éreznie kellett a munkáját.

Az antik gemmákon bálulatos szép a politura — ezt még ma sem képesek utólrni. Bizonyosan voltak különleges csiszolóporaik ehhez a művelethez.

A technika ma sem sokban változott a kétezeréves munkák óta, legfőljebb, hogy a szemrontó munkákat lökéletes nagyítóüvegekkel csinálják és csiszolásához gyémántport használnak.

Természetes, hogy nagy türelemre és sok időre volt szükség, míg el tudtak egy-egy művészi darabot készíteni, némelyik komplikáltabb és sok alakkal díszített darab hosszú évek munkájának eredménye. A gemmákat a legutóbbi időben nagyon kedvelik ékszerek és apróbb tárgyak díszítéséül, de talán sohase éri el azt a nagy közkedveltséget, mint a régieknél, különösen a rómaiaknál, akiknek túlságosan fejlett szép-érzékük, nagy fényüzési hajlamaik dicsőségükkel és hatalmukkal arányban növekedett.

Rengeteg művésziesen faragott követ gyűjtöttek össze közgyűjteményekbe, — rendszeren templomokba hordták össze múzeumi kincseiket, — de egyeseknek is drága műkincseik voltak el nem lankadó gyűjtési vágyukban, egyre több és több becses és még ma is mintául szolgáló szép darabokat halmoztak föl villáikban. Némelyiknél szintén beteges vágyakozássá fajult a gyűjtés; így olvassuk, hogy Verres, — aki Szicília helytartója volt, — valóságos zsarolással jutott műkincseihez. Gyönyörű szőnyegei, bronzai, festmények, szobrok, elefántesont munkák, drágakövek halmaza fölött volt korlátlan úr.

Azt pedig, — ha valakin egy szép ékszert vagy gyűrűt meglátott és elkérte megtekintés végett, vissza pedig nem adta, — egész természetesnek találta.

Amikor Konstantin császár Bizáncba (Konstantinápoly) tette át székhelyét, a sok római kincs az új központba került. A híres kapitóliumi gyűjtemények mind átvándoroltak.

A kereszténység terjedésével a művészet is a valóság szolgálatába állott.

Az ékszereket talizmánképp használták, melyeket aztán szenteknek ajánlottak föl és fogadalmaik ajándékeképp a templomba jutottak.

A középkor fejedelmi műbarátai szintén nagy szeretettel gyűjtötték a gemmákat, ők és utánuk következő fejedelmek vetették meg az alapját a mostani nagyértékű gyűjteményeknek.

Ezúttal is elfajult a gyűjtési szenvedély és értékén felül fizettek meg egy-egy antik kődarabot, melyet híres régi mesterek munkájának tulajdonítottak. Marlborough herceg egy töredékért mesés összeget ad, Jozefin császárné 10.000 frankért vett egy régi római cameot.

A hamisítók aztán ki is használták a jó alkalmat és ezúttal sok modern munka került antik gyanánt forgalomba. Ez okozta aztán, hogy a gyűjtési szenvedély lelohadt, mert mindenki félt, hogy hamisítványokért ad nagy összegeket.

A leggazdagabb gyűjtemény a berlini, tizenegyezeren felül van, túlnyomóan intagliók. A párisi gyűjtemény harmadfélezernél több.

Wienben az ambrasi gyűjteményben már II. Rudolf alatt számottevő gyűjtemény volt és ujabban egyesek ajándéka folytán gazdagodott.

Oroszországban Szentpéterváron levő gyűjtemény elsőrangú és a legszebb antik-gemmákat tartalmazza. A British-Múzeum ötszáz darabban bír és ezek mind rendkívüli példányok.

Olaszországban Firenze dicsekedhet háromszoros számú és kiváló gyűjteménnyel.

A nápolyi és vatikáni gyűjtemény szintén számottevő.

A dán fővárosban, — Kopenhágában — Thorwaldsen hírneves szobrász gyűjteménye közkinccsé lön. Ezenkívül a hágai és drezdai említendő.

Van még nagyon sok privát-gyűjtemény is, melyek sok szép darabot tartalmaznak. A Magyar Nemzeti Múzeumban csak tizenöt darab van, nem akadt olyan, aki az antik cameok gyűjtésével foglalkozott volna. De az újabbkori vésett kövekből hatszáz darab van, részben intaglió és cameo és török pecsétkő.

Magángyűjteményekben találunk szép példányokat, így a Wiczay-féle, Ráth-féle, a Szapáry- és Andrássy-családoké, úgy a Fehérváry- és Pulszky-félék között.

(Folytatjuk.)